

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ			
Примљено: 13. 4. 2023.			
Орг. ј.д.	Сред	Трипол	Брединст

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У НИШУ

Одлуком Научно-наставног Већа Филозофског факултета у Нишу донетом 12. априла 2023. године именован сам за рецензента за давање стручног мишљења о рукопису Зборника радова са међународне конференције под називом *Језик, књижевност, моћ*, одржане на Филозофском факултету у Нишу 6. и 7. маја 2022. године, у организацији Департамента за англистику. Након што сам прегледао рукопис, имам задовољство да Наставно-научном Већу поднесем следећу

РЕЦЕНЗИЈУ

**Зборника радова са међународне конференције *Језик, књижевност, моћ*
уредница Биљане Мишић Илић и Весне Лопичић**

Зборник са Међународне конференције *Језик, књижевност, моћ 2022*. планиран је као једнотомна публикација која садржи *Уводни чланак* уредница Биљане Мишић Илић и Весне Лопичић и укупно 40 радова 45 аутора из Србије, региона и других делова Европе. 23 рада је на српском, док је преосталих 17 на енглеском језику.

Међу радовима је најпре наведено пленарно излагање под називом *Моћ и функције меџафора у пандемијском дискурсу* Надежде Силашки. Рад се бави метафорама у пандемијском дискурсу у Србији током 2020. и 2021. године и смештен је у оквир критичке анализе метафора. У раду се долази до закључка да различите метафоре у пандемијском дискурсу у српском језику обављају неколико стратешки значајних и међусобно испреплетаних функција, те да њихова мултифункционалност још једном доказује да су метафоре моћно средство креирања жељених стварности у складу са потребама и агендама политичких елита.

Преостали радови разврстани су на две велике групе – оне који припадају области лингвистике (19 чланака), и оне из области истраживања књижевности и културе (20 радова).

Радови из области лингвистике груписани су у два сегмента. Први сегмент насловљен је *Моћ речи* и садржи 6 радова.

Као први међу тим радовима наведен је рад Мирјане Гочанин под називом *Семантичко-творбена анализа лексема моћ, немоћ и њихових одабраних деривата на примеру речника САНУ*. У раду се анализира семантика поменутих лексема на темељу њихове лексикографске обраде у Речнику САНУ, антонимијски парадигматски однос који се успоставља међу њима, и делимично утврђује њихов творбени потенцијал.

Слободан Новокмет се у свом раду бави лексиколошком и лингвокултуролошком анализом животињских назива који у секундарним семантичким реализацијама пројектују идеју политичке, економске, војне и друге моћи (као код представљања Србије као „економског тигра“).

Весна Анђелић Николенџић и Ивана Вилић у свом раду *Концепт језика у српским, енглеским и француским пословицама* утврђују да се највећи број пословица у дате три културе односи се на прагматичку, делатну функцију језика, и то нарочито на повређујућу моћ коју језик има, и саветују његову опрезну употребу.

Катарина М. Ивановић се у свом раду бави концептуализацијом моћи и контроле помоћу енглеског предлога *over*, и то пореди са приближно синонимним предлогом *above*. Закључује да се функционални аспект значења ових облика знатно разликује будући да изузетно развијено функционално значење облика *over* доводи до могућности извођења метафоричног значења „моћи“ које се не може приписати функционално неразвијеном облику *above*.

Борјана Братанова се у свом раду бави лингвистичком снагом конотација именице *silence* у енглеском језику и одговарајућих именица у бугарском језику у вербалној и невербалној комуникацији.

Тиана Тошић Лојаница анализира снагу / моћ привлачења коваријантних колексема на придевском и глаголском месту у конструкцији типа *so ADJ as to V*, утврђених на основу колострукционе анализе.

Други сегмент радова из области лингвистике насловљен је *Моћ језика у ујоџреби*.

Татјана Трајковић, кроз анализу сегмената из косовскопоморавског говора, указује на језичка средства којима се исказују заповести, подстицаји, упутства, молбе и слични начини обраћања саговорнику са циљем да се протумаче начини којима је могуће исказати извесну надмоћ према саговорнику.

Сузана Марковић се у свом раду бави анализом директивних говорних чинова, како директних тако и индиректних, на корпусу филмских дијалога драмског жанра, са циљем да се директиви сагледају из угла варијабле моћи говорника како би се утврдиле тенденције у испољавању моћи кроз језик, односно испитало то да ли у реалистично приказаној употреби језика у филмском дискурсу мања говорникова моћ нужно условљава употребу ублаженијих индиректних стратегија и обрнуто.

Јована Јовановић у свом раду анализира лексичко-семантичке и лингвокултуролошке аспекте погрдних назива за ЛГБТ особе, с посебним освртом на пејоративе којима се реферише на мушке особе хомосексуалне оријентације у српском језику, са циљем да се покаже моћ медија у креирању и учвршћивању идеолошких и дискриминаторних ставова у друштву.

Естер Монзо-Небот (Esther Monzó-Nebot) и Јасмина Ђорђевић указују на снагу неадекватне језичке репрезентације мањинских језика у правним поступцима. Другим речима, баве се дискриминацијом говорника недоминантних језика у правној пракси и указују на потребу унапређења преводилачке праксе у датој области.

Светлана Слијепчевић Бјеливук разматра манипулативну моћ дискурса политичког спота у предизборним кампањама од 2016. до 2020. године, и то користећи се критичком

анализом дискурса, као и когнитивнолингвистичком теоријом појмовних метафора, са циљем да укаже на језичко-стилска средства манипулативног карактера у тој области.

Ана Крстић разматра говорне чинове као пример манипулаторне моћи речи у говору Александра Вучића. Циљ рада је да прикаже моћ језика да манипулише слушаоцем стратешком употребом говорних чинова, којом приликом се прикривају негативне стране говорника, као и његове личне одговорности, а истичу позитивни аспекти свега за шта се говорник залаже.

Милица Баџић разматра вишедимензионални однос између језичке неучтивости и моћи у политичким дебатама на српском језику и указује да се моћ, поред осталог, може посматрати као релациона и динамичка, те да неучтивост, као намерно практиковање моћи, рађа још неучтивости у друштвеној интеракцији.

Милан Д. Тодоровић и Наташа А. Спасић проучавају на које начине се користи хумор у ТВ квизу „Најслабија карика“, са посебним акцентом на разматрању начина на који се хумор у поменутом квизу користи да би његова водитељка исказала своју позицију моћи у односу на такмичаре.

Марија Копривица Лелићанин разматра однос између моћи речи и филма, и то на примеру Сорентинове „Божје руке“. Порд осталог закључује да се пуна значења филма откривају тек у мултимодалном читању интерсемиотичког односа свих филмских модалности, међу којима реч има неизоставну улогу.

Флориана Карлота Шумбата (Floriana Carlotta Sciumbata) разматра како су се називи за војне чинове, црквене позиције и аристократске титуле, а које се иначе везују за моћ и привилегије, мењали и у којим контекстима су се јављали у прозној књижевности на италијанском језику од 19. до 21. века, и у преводима те књижевности на друге језике.

Ана Вучићевић и Александра Ракић разматрају како се у дискурсу везаном за приказе академских књига, посебно у оним деловима када се одређено издање хвали или дискредитује, промовише или демотивише, такође могу уочити имплицитни обрасци моћи.

Даница Јеротијевић Тишма разматра допринос фонетских елемената језику реклама, посебно приликом употребе имена различитих брендова и маркетиншких слогана и одговарајућој афективној снази / моћи која се том приликом постиже.

Далибор Кличковић разматра проблем односа моћи и језика у Јапану и сагледава главне видове модерне етнолингвистичке идеологије у тој земљи.

Радови из области истраживања књижевности и културе такође су организовани у два сегмента.

Први сегмент насловљен је *The power of the written word*, тј. *Моћ њисане речи*, и обухвата радове из дате области писане на енглеском језику.

Ања Петровић и Наташа Тучев баве се књижевним импресионизмом у Конрадовој приповеци *Младост (Youth)*, узимајући као полазну основу познату опаску датог аутора да у својим делима жели да искористи моћ писане речи да помогне људима да виде, као и Фридово постструктуралистичко схватање тог облика моћи.

Љубица Матек и Јелена Патаки Шумига анализирају употребу и злоупотребу језика у Орвеловој 1984.-ој и Берџисовој *Пакленој њоморанџи*, два дистопијска британска романа,

а посебно то како се језик користи као инструмент и средство конструисања и деконструисања идентитета.

Мирослава Бухолц (Miroslawa Bucholtz) бави се различитим аспектима концепта моћи у роману *Окрет завртња* Хенрија Џејмса, између осталог и питањима моћи аутора над својом уметношћу и његовом публиком, моћи наратора над туђом причом, и сложеним вишесмерним односима моћи унутар самог романа.

Петра Митић разматра наративе моћи и отпора, посебно отпора неолибералној агенди, позивајући се на више књижевника и њихових ликова, поред осталог и на дела Мајкла К. Куција и лик Адолфине Фројд Гоцеа Смилевског.

Јелена Р. Вилотијевић анализира моћ наратива у уобличавању друштвених односа, укључујући и оне политичке, на примеру романа *Дина (Dune)* Франка Херберта.

Последњи сегмент датог зборника, насловљен *Моћ писане речи*, обухвата радове из области књижевности и културе писане на српском језику.

Мирјана Бојанић Ћирковић кроз дијахронију когнитивноратолошких и когнитивнопсихолошких теорија, а на примеру конкретне мемоарске и аутобиографске грађе, указује на моћ велике приче и наративне рефлексije у спознаји дубље истине о свом (и туђем) идентитету.

Владислава Гордић Петковић, на примеру дела савремених српских и америчких прозних ауторки, разматра тезу да моћ да се у ритуалима памћења и заборава процесуира индивидуална и колективна прошлост пресудно одређује адаптацијска искушења у садашњости.

Јелена Вељковић Мекић бави се моћи односно немоћи језика као одбране од зла у роману *Кућа сећања и заборава* Филипа Давида.

Миодраг М. Вукчевић бави се идејом о развоју од мита ка логосу, што подразумева рационализацију идејног света помоћу језика, што даље сведочи о приписивању језику такве моћи која је свет најраније цивилизације у Европи претворила у њен данашњи облик. С тим у вези овај аутор разматра (де)идеологизацију античког мита о повратку завичају на примеру једночинке *Филоктет* Хајнера Милера.

Софија Скубан разматра језик као средство успостављања моћи у комедијама претње и политичким драмама Харолда Пинтера.

Снежана Ј. Милојевић разматра писани израз Светлане Велмар Јанковић и указује да моћ речи произилази из *евокације* – када се присећањем на давно прошло, речју призива Добро и Истинито у актуелном тренутку.

Биљана Солеша анализира деструктивну моћ патријархалне заједнице у прози Боре Станковића, са циљем да се разматрањем примера страдалих јунака продуби тумачење уметничке слике деструктивног деловања моћи заједнице и укаже на ауторов уметнички поступак.

Александра Чебашек испитује моћи речи *фрула (свирала), вретено и црн(ило)* у збирци готских прича *Нови Јерусалим* (1988) Борислава Пекића.

Милана Гајовић разматра однос између дечје трауме и личног идентитета у збирци прича *Млијечни зуби* и долази до закључка да моћ језика достиже врхунац у његовој способности да осветљава страшну истину жртава и да проширује границе људског искуства

кроз саживљавање с Другим, како би страшне физичке и психичке последице које траума оставља биле видљивије.

Ана Јањић, на корпусу који чине дела Енеса Халиловића, истражује видове моћи у датим прозним текстовима и анализира могућност њихове класификације.

Велибор Петковић разматра моћ речи *ојроси* и још већу моћ да се она прихвати од онога коме је учињено неко зло или неправда, тако што долази до искреног праштања, на примеру збирке прича *Анђели неће сићи са небеса* Ђорђа Лебовића.

Христина Љ. Аксентијевић истражује проблематизацију идеологеме моћи и власти у сатиричној песми *Пројив губровачкој ѿлемсѿва* (*Contro la nobiltà di Ragusa*) Марија Кабожића (Кабоге).

Јелена С. Младеновић анализира моћ речи у ироничном дискурсу поезије Новице Тадића

Напокон, Соња Миловановић разматра широк спектар односа моћи и немоћи који је Новица Тадић тематизовао у свом песничком стваралаштву.

Дати приказ радова, иако нужно кратак и поједностављен, указује на ширину тема које су аутори осмислили везано за однос језика, књижевности и моћи, на богатство теоријских и методолошких приступа, на изузетну разноликост извора грађе на којој су истраживања вршена, на изразито занимљиву анализу корпусног материјала у складу са изабраним теоријско-методолошким оквиром, и на значај пратећих закључака.

У том смислу може се рећи да дати зборник наставља најбољу традицију одабира висококвалитетних радова у сваком погледу са низа конференција које разматрају спрегу језика и књижевности са одговарајућим додатним појмом у организацији Филозофског факултета у Нишу и да представља вредан допринос разматрању датог односа у домаћем и међународном академском и ширем окружењу.

На основу наведеног са задовољством препоручујем да се Зборник радова са међународне конференције *Језик, књижевост, моћ* уредница Биљане Мишић Илић и Весне Лопичић објави.

У Нишу, 13. априла 2023. године

РЕЦЕНЗЕНТ:

Проф. др Владан Павловић

Редовни професор

Департман за англистику

Филозофски факултет

Универзитет у Нишу